

în Clujul multicultural (1944-1945)”; „Etape spre o monografie: Constantin Daicoviciu” (p. 153-223).

Multe din secvențele istoriografice mai sus-menționate propun un alt mod de a scrie istoria contemporană a românilor, autorul propunând cititorilor invitația de a se îndrepta cu atenția și în spațiul al doilea al scenei, dincolo de eroi și acțiunile lor. Cu alte cuvinte, este vorba de așa-zisul subtext, a cărui investigare este extrem de necesară pentru o cunoaștere cât de cât veridică a istoriei-realitate. Ne gândim, în spațiul acestei note de lectură, la un singur caz, de-a dreptul provocator, mai ales că l-am cunoscut, în anii studenției clujene, pe eroul ei: *Etape spre o monografie: Constantin Daicoviciu* (p. 216-223). În cadrul unui discurs credibil, dr. Lucian Nastasă propune câteva direcții spre un atât de necesar studiu monografic, pe care-l merită, alături de alți istorici români contemporani, fostul rector de la „Alma Mater Napocensis”. Conținutul de idei al acestor propuneri, care sugerează și elemente incomode ale unei restituiri științifice, este completat, într-o manieră convingătoare, cu un surprinzător izvor documentar, *Informare*, semnată, la 28 august 1958, de către V. Vaida, prim secretar al Regionalei PCR Cluj. Sursa istorică este mai mult decât convingătoare, vis-à-vis de statutul social și politic, în anii democrației populare, al celui care a publicat, la București, în 1945, *La Transylvanie dans l'antiquité*.

Judecată din punctul de vedere al unor cercetări interdisciplinare, care câștigă tot mai mult teren în câmpul discursului istoric românesc contemporan, cartea dr. Lucian Nastasă cucerește, de la primele pagini, prin metodă și stil, multe părți din ea citindu-se ca un roman bun și captivant. Este un motiv în plus ca să recomandăm cititorilor *Intelectualii și promovarea socială (Pentru o morfologie a câmpului universitar)*, o carte de știință care poate constitui o instanță istoriografică credibilă în alte necesare viitoare cercetări asupra populației universitare românești din secolele XIX-XX.

IACOB MÂRZA

Alexandru Zub, *Romanogermanica. Secvențe istoriografice*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2006, 222 p.

Problematica esențială a noii cărți semnată de academicianul Alexandru Zub ne aduce aminte, până la un anumit punct al lecturii, de afirmațiile suficient de explicite ale istoricului iluminist Ion Budai-Deleanu (1760-1820), vis-à-vis de afinitățile românilor pentru cultura germană, după cum reiese din cunoscuta și erudita prefață la *Lexiconul românesc-nemțesc* (1818) și din anumite programe școlare¹! De fapt, justificarea autorului din echilibratul și necesarul „Argument” (p. 9-11) ne permite să înțelegem, în profunzime, mesajul nevăzut, dar simțit de lector, al acestei pledoarii istoriografice pentru investigarea sistematică a interferențelor dintre români și germani de-a lungul evului modern, într-o epocă în care asistăm, cu nedisimulată satisfacție, la îmbogățirea bibliografiei pe această temă²: „Volumul de față este rezultatul unor preocupări mai vechi legate de spațiul cultural german, fie pe linia unor personalități care au studiat acolo, în secolele XIX-XX, fie pe linia unor curente de gândire, tendințe, modele. Prima

¹ Cf. două cazuri: I. Budai-Deleanu, *Scrieri lingvistice*, text stabilit și glosar de Mirela Teodorescu, introducere și note de Ion Gheție, București, Editura Științifică, 1970, p. 169; Iacob Mârza, *Der Deutschunterricht am rumänischen Gymnasium von Blasendorf in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts*, în *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*, 14 (85), 1991, 1, p. 17-22.

² Vezi, de pildă: Dumitru Hâncu, *Noi și germanii „noștri” (1800-1914). Un studiu imagologic urmat de Tablouri dintr-o lume care a fost*, București, Univers, 1998; Cătălin Turliuc, Flavius Solomon (coord.), *Punți în istorie Studii româno-germane*, Iași, Cantes, 2001; Vasile Docea, *Relații româno-germane timpurii. Împliniri și eșecuri în prima jumătate a secolului XIX*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000; *Relații româno-germane. Studii istorice / Deutsche-rumänische Beziehungen. Historische Studien*, editor Vasile Docea, Cluj-Napoca, 2003.

serie s-a concretizat în bibliografii (Kogălniceanu, Xenopol, Pârvan) și studii monografice privitoare la pașoptismul românesc, *Junimea*, școala critică etc. A doua, mai mult ocazională, a făcut să se nască unele restituiri secvențiale, de o certă coeziune ideatică, însă greu accesibile. Este motivul pentru care am hotărât să le adunăm sub copertă, în ideea de a stimula alte inițiative de acest fel, dacă nu și propriile noastre proiecte afine” (p. 9).

Puse sub semnul generos a două citate din Alexander von Humboldt și Jean-B. Duroselle, care elogiază, pe de o parte, sentimentul firesc și necesar al culturii și al libertății și, pe de altă parte, schimbul cărțurăresc între popoare diferite ca scară spirituală, studiile redactate și publicate, de-a lungul anilor în diferite reviste de profil, sunt adunate după un plan bine gândit în volumul de față, care beneficiază de trei mari secvențe: I. „Din epoca regenerării” (p. 13-113); II. „Propensiuni critice” (p. 115-148); III. „Însemnări, note de lectură” (p. 149-210). Ca și în cazul altor cărți ale reputatului istoric, nu putea lipsi un util indice (p. 211-218) și traducerea într-o limbă străină – de data aceasta, în limba franceză – a sumarului (p. 221-222).

Pe oricare din cele trei secvențe le-ar parcurge lectorul român, profitul cultural și politic ar fi indiscutabil și de lungă durată, dacă avem în vedere sugestiile în câmpul cercetării și istorice științifice, cu care se alege. Din acest punct de vedere, se dovedește ispititor, sub aspect spiritual, capitolul I. „Din epoca regenerării” (p. 13-113), care este mai mult decât stimulat, dacă avem în vedere paleta istoriografică variată dar, în esența ei, unitară, pe care ne-o oferă Al. Zub, dacă ne gândim că-l abordează metodic pe Herder, raportându-l la specificul național¹, ni-l prezintă pe Alexander von Humboldt din perspectiva binomului *savant* și *cetățean*, punctând pe baza unei bibliografii avute la dispoziție complexitatea și varietatea preocupărilor învățatului german (de la „contemplarea fizică a lumii” la istoria universului; cunoaștere și armonie; natură și istorie), respectiv ecoul opereii lui von Humboldt în cultura română modernă și contemporană. De o mare utilitate istoriografică, din perspectiva unor investigații moderne atât de necesare, este studiul *Ranke și spiritul organicist al culturii* (p. 85-113), în care Al. Zub discută, după câteva rânduri argumentative, implicațiile istoriografice ale opereii savantului german, care au lăsat urme și în discursul istoric românesc – Mihail Kogălniceanu și Nicolae Iorga fiind cazuri convingătoare! Nu sunt ocolite conceptele de *organism*, *evoluție* ori *revoluție*, pentru care găsește mai multe atitudini culturale din epoca modernă și contemporană românească.

Lecturat cu atenția cuvenită și interpretat dintr-o perspectivă culturală unitară, volumul *Romanogermanica. Secvențe istoriografice*, redactat de academicianul Al. Zub, rămâne benefic dintr-un orizont cultural și științific continental. Adăugat, în mod firesc, la bogata și variata biobibliografie a autorului, volumul captează atenția cercetătorilor și istoricilor, care găsesc aici, dacă țin seama de trinomul *context*, *text* și *subtext*, idei și sugestii fertile pentru viitoare cercetări asupra raporturilor multiple dintre două popoare europene, germani și români, care au cunoscut evoluții istorice diferite, dar marcate de multe contacte politice, economice și, nu în ultimul rând, culturale.

IACOB MÂRZA

¹ Impactul lui Herder asupra românilor ardeleni în *Vormärz* se poate surprinde, la o cercetare atentă a informațiilor despre iluministul german, în paginile unor publicații barițiene. Cf., de exemplu, George Em. Marica, *Foaie pentru minte, inimă și literatură*. Bibliografie analitică, cu un studiu introductiv, București, Editura pentru Literatură, 1969, passim. De altfel, ecouri herderiene întâlnim și la polihistorul Vasile Popp, dacă avem în vedere opinia lui asupra importanței limbii pentru profilul unei națiuni: „o nație nu se poate firește osăbi prin munți înalți, râuri mari sau alte hotărâ politicești; ci numai colo încetează a fi nație, unde încetă limba care o unește”. Vasile Popp, *Disertație despre tipografiile românești în Transilvania și învecinatele țări de la începutul lor până la vremile noastre. Sibiu, 1838*. Studiu introductiv, ediție, note, rezumat și indice de Eva Mârza și Iacob Mârza, Cluj-Napoca, Dacia, 1995, p. [6]v (*Prefație*).